

VČELAŘSTVÍ V TRNOVÉ A OKOLÍ

Svatý Ambrož patron včelařů

Soužití člověka a včel sahá do daleké minulosti, lépe řečeno člověka a medu, neboť plásty s medem byly lidem tehdy bližší než samotné včely. Včely žily v nepřístupných hvozdech a v pralesích v dutinách stromů. Ohrožovali je někteří příslušníci živočišné říše, zejména medvědi a lidé, kteří jim brali med a ničili jejich společenství. Zákony vnitřního života včel, jejich pudy a uspořádání jejich kolektivních pravidel jsou stejné dnes jako před mnoha tisíci lety. Postupem času lidé začali vyhledávat duté stromy blíže svých obydlí, do zdravých stromů zhotovovali dutiny, do kterých usazovali včelí roje. Lípa jako medonosný strom byla často i úlem, protože její kmen s velkými dutinami, zvaný klát se stal pro včely přirozeným útočištěm a tak se začínaly psát dějiny včelařství související s dějinami a rozvojem lidské společnosti.

Včelařstvím se zabývali lékaři, mniši, kněží, učitelé a další nositelé pokroku a vzdělanosti.

Med coby potravina a sladidlo provází člověka od nepaměti. Kněží v Egyptě chovali včely v hliněných rourách už 3000 let př. Kristem. Lidé záhy objevili, že med kromě sladidla je výborným léčivým prostředkem a postupně začali využívat i další včelí produkty.

Co nám včely dávají?

Med - posiluje činnost srdce, tlumí horečnaté stavy, doporučuje se při léčení vysokého krevního tlaku, odstraňuje nervovou vyčerpanost, únavu, nespavost atd.

Pyl- používá se při léčení anémie, hypertrofie prostaty, zánětů horních cest dýchacích a při přípravě kosmetických krémů.

Propolis - vyznačuje se protibakteriálními, lokálně anestetickými, biostimulačními, antivirovými, protiplísňovými, hojivými a dalšími účinky. Používá se zevní aplikace zejména v kožním lékařství a ve stomatologii.

Včelí vosk - uplatňuje se v sochařství, při výrobě forem, svíček, impregnaci dřeva, plátna a papíru, jako součást pleťových masek a krémů a při přípravě rtuťnaté a zinečnaté masti.

Mateří kašička - léčí kožní vředy, proleženiny, jizvy, akné, nechutenství, nespavost, astma, dnu, arteriosklerózu, ledviny, žaludeční a dvanácterníkové vředy atd.

Včelí jed - používá se pro léčení svalového a kloubového revmatismu a pro léčení alergií.

Včela platila vždy za posvátnou a všechny její produkty byly vysoce ceněny. U starých Egyptanů při mírových smlouvách byly jako dary na prvním místě med, vosk a teprve potom otroci.

Včelstva byla velmi ceněna. Ne každý si je mohl pořídit. V roce 1538 je zmínka, že jedno včelstvo stálo se špalkem (úlem) 3 zlaté a dospělá kráva 5 zlatých.

Patronem včelařů je sv. Ambrož, který je vyobrazen s úlem kuželovitého tvaru, u jeho nohou.

Po třicetileté válce zaniká tisíciletí trvající lesní (brtnický) způsob včelaření, rozpadá se i včelařství domácí a postupně od 18. století se začíná utvářet včelařství racionální. Vznikají právní normy pro chov včel, byla zřízena první včelařská škola a začínají vznikat včelařské spolky. První včelařský spolek byl založen roku 1864 v Chrudimi. Účelem spolků podle tehdejších stanov bylo „pěstovati vzájemnost včelařů ku povznesení včelařství vůbec“. V tehdejší kralovickém okresu bylo založeno do roku 1930 dvanáct včelařských spolků.

V roce 1905 je založen v Dolní Bělé v hostinci u Haimrdlů spolek s názvem:

VČELAŘSKÝ SPOLEK PRO BĚLOU A OKOLÍ

Později spolek změnil sídlo do Krašovic a název se mění na:

VČELAŘSKÝ SPOLEK PRO KRAŠOVICE A OKOLÍ

V šedesátých letech minulého století opět měnil sídlo s názvem

ČESKÝ SVAZ VČELAŘŮ, ZÁKLADNÍ ORGANIZACE BUČÍ

Zakládajícími členy v roce 1905 byli:

Vojtěch Pech – strojník v mrtnické továrně, Antonín Kankrlík – správce školy v Mrtníku, Antonín Dyk – mlynář v Buči, Josef Vorel - hajný z Krašovic, Matěj Kožíšek – farář z Krašovic, Jan Kalous – rolník z Buči a další.

Předsedou spolku se stal Vojtěch Pech, jednatelem byl zvolen František Popp.

Spolek měl 41 členů, kteří chovali 140 včelstev.

Přehled významných funkcionářů v období let 1905 až 2010:

1905 - 1914 předseda Vojtěch Pech, jednatel František Popp,

1914 - 1920 předseda Matěj Kožíšek, farář z Krašovic,

1920 - 1925 předseda Karel Rejč, jednatel Matěj Kožíšek,

1926 - 1938 předseda Karel Benedikt z Trnové, jednatel Josef Kraus z Trnové (do roku 1935), pak Antonín Klik také z Trnové,

1938 - 1942 předseda Jan Kalous z Bučí, jednatel Václav Vanžura z Bučí,

1943 - 1951 předseda Karel Benedikt, jednatel Václav Vanžura,

1951 - 1953 předseda Josef Polívka z Bučí,

1953 - 1967 předseda Josef Kraus z Trnové, jednatel Josef Polívka,

1967 - 1978 předseda Jaroslav Podlena z Horní Bělé, jednatel Josef Polívka,

1978 - 1985 předseda Václav Koudela – dentista z Dolní Bělé, jednatel Jan Kalous z Bučí,

1985 - 2005 předseda Oldřich Pešek z Bučí, jednatel Jan Kalous z Horní Bělé,

2005 - 2010 předseda Jiří Randa z Trnové, jednatel Jan Kalous z Horní Bělé.

Z počátku byli členy našeho spolku včelaři z velkého okolí – Hůrky, Špankov, Lité, Dražeň, Manětín, Tlucná, Horní Bělá, Vrtbo, Dolní Bělá, Loza, Lomnička, Mrtník, Kaznějov, Bučí, Trnová, Visky, Horní Bříza, Tatiná, Žilov, Ledce.

Fotografie pořízená v roce 1912 na včelnici přítele Dyka v Bučí

Od prvopočátku bylo snahou včelařů si vzájemně pomáhat a informovat se o nových způsobech chovu včel. Proto se předkové z našeho spolku v roce 1905 rozhodli vstoupit do Českého včelařského spolku založeného v roce 1872. Byly prováděny pravidelné přednášky s odborným zaměřením na chov včel, založena knihovna o včelařství, konaly se praktické ukázky např. výměna matek ve včelstvech, častým tématem bylo jak nejlépe zazimovat včelstva, důležitost matky a její úloha ve včelstvu, velmi populární byly přednášky o výrobě medového pečiva a podobně. Mnoho důležitých informací včelaři získávali z tehdy vydávaného časopisu Český včelař, který měli předplacený všichni členové spolku.

Včelařství v současnosti prochází hlubokou krizí. Cena medu klesla na úroveň jednoho litru piva a přiblížila se k ceně 1kg cukru (dříve cena 1 kg medu se rovnala 1 kg másla). Nůžky mezi cenami nákupními a spotřebitelskými se neustále rozvírají a včelařství se stává ztrátovým a zůstává jen koníčkem. Tento problém není jen v naší republice, ale celá Evropa musí čelit dovozu mnohdy nekvalitního

meu z Číny a Argentiny. Včelaři již nejsou osvobozeni od všech daní a poplatků jako kdysi a nekontrolovatelný trh s medem způsobuje likvidaci českého včelařství.

V poslední době spotřebitelé projevují zvýšený zájem o med přímo od včelařů, zjišťují totiž diametrální rozdíl mezi medem zakoupeným v obchodě nebo od včelaře a to hlavně v kvalitě.

Neustále se snižující stavy včelstev má dopad na slabé zavčelení obcí a regionů. Česká vesnice, které by měla dominovat zeleň je spoutaná betonem, asfaltem a místo medonosných dřevin a stromů je osázena betonovými sloupy el.vedení a pod. Dříve vysazované aleje ovocných stromů kolem polních cest (v Trnové například hrušková a švestková alej) třešňový sad v části obce „Vrch“ zmizely, buď devastací zemědělskou velkovýrobou, nebo ustoupily zástavbě.

Vedle problémů s kvalitní celosezoní včelí pastvou včelaře sužují různá onemocnění včel. Nejvážnější a nejobávanější onemocnění je mor včelího plodu, nemoc, která je likvidována radikální metodou – totální likvidace včelstev ohněm, neboť na tuto nemoc neexistuje žádný lék. Tato nemoc se zatím našemu spolku vyhýbá. Nejrozšířenější nemocí včel je varroáza, která je jednou z hlavních příčin poklesu stavů včelstev. Zprvu byla včelstva likvidována, později se začala léčit *taktikem*, nyní se léčí *aerosolovým vyvíječem*, který si náš spolek zakoupil s finanční podporou obecních úřadů. Náš okres byl poslední v Čechách, kde se tato nemoc objevila.

Ze zřetele nesmíme pouštět další běžná onemocnění. Včelaři s velkou pozorností sledují zdravotní stav včelstev nejen svých, ale i v okolí. Důležité je důsledné dodržování veterinárních předpisů, což je finančně dosti nákladné. Státní příspěvek na osvětu, zlepšení výroby včelařských produktů a na léky na jedno včelstvo se neustále snižuje.

V sedmdesátých letech minulého století se začíná rozvíjet intenzivnější chov včel. Bratři Karel a Václav Erhardové a včelař Kučera si pořídili kočovné vozy a přisouvají včelstva za pastvou, většinou na řepku a k lesu. Z důvodů lepší manipulace se včelstvy přecházejí někteří včelaři na nástavkové včelaření. Důležité je pojištění včelstev proti škodám. Karlu Erhardovi shořel v roce 1985 kočovný vůz se včelstvy a ze svépomocného fondu ČSV obdržel náhradu za škodu, ze které si opatřil nová včelstva a mohl nadále včelařit.

Dne 7.února 2010 byl zvolen nový 13ti členný výbor ZO ČSV BUČÍ ve složení:

předseda: Jiří Randa Trnová 178

místopředseda: Karel Hospr Dolní Bělá 67

jednatel: Jan Kalous Horní Bělá 105

účetní: Václav Erhard Trnová 172

předseda KRK: Iveta Šedivá Trnová 149

a dalších 7 členů výboru

ZO sdružuje v současnosti 11 obcí: Trnová, Krašovice, Bučí, Loza, Dolní Bělá, Horní Bělá, Lité, Špankov, Tlucná, Mrtník, Lomnička.

Celkový počet členů v ZO se pohybuje v rozmezí 45 až 50 a počet včelstev 400 až 500.

Věkové složení členů v roce 2008:

20 - 29 let 3 členové 60 - 69 let 11 členů

30 - 39 let 5 členů 70 - 79 let 13 členů

40 - 49 let 3 členové 80 - 85 let 2 členové

50 - 59 let 8 členů

Počet včelařů v obci Trnová v roce 2011 je 11 a chovají 135 včelstev.

Včelař Václav Erhard z Trnové včelaří v obci Lomnička, kde chová 40 včelstev.

Nejvíce členů měla naše ZO v roce 1945 - 120 členů a 843 včelstev.

Na okrese Plzeň- sever klesl počet včelařů za 15 let (1996 – 2011) ze 1354 na 850 a počet včelstev ze 14213 na 9163.

Naše ZO koná do roka 3 až 4 schůze, z toho jednu výroční.

Okresní výbor ČSV pořádá v našem regionu pravidelně 2x do roka přednášky špičkových odborníků z oboru včelařství, kterých se naši včelaři zúčastňují včetně včelařů okresu Plzeň sever.

Na podporu včelařství dostávají včelaři dotaci v rozmezí 100 až 150 Kč na včelstvo. Dotace není pro výnos medu (ten je možno dovést z různých končin světa), ale pro celkové opylení všech plodin na našem území.

Na pomoc začínajícím včelařům poskytuje Plzeňský kraj finanční pomoc na nákup úlů a na nákup pomůcek (do vyčerpání finančního limitu).

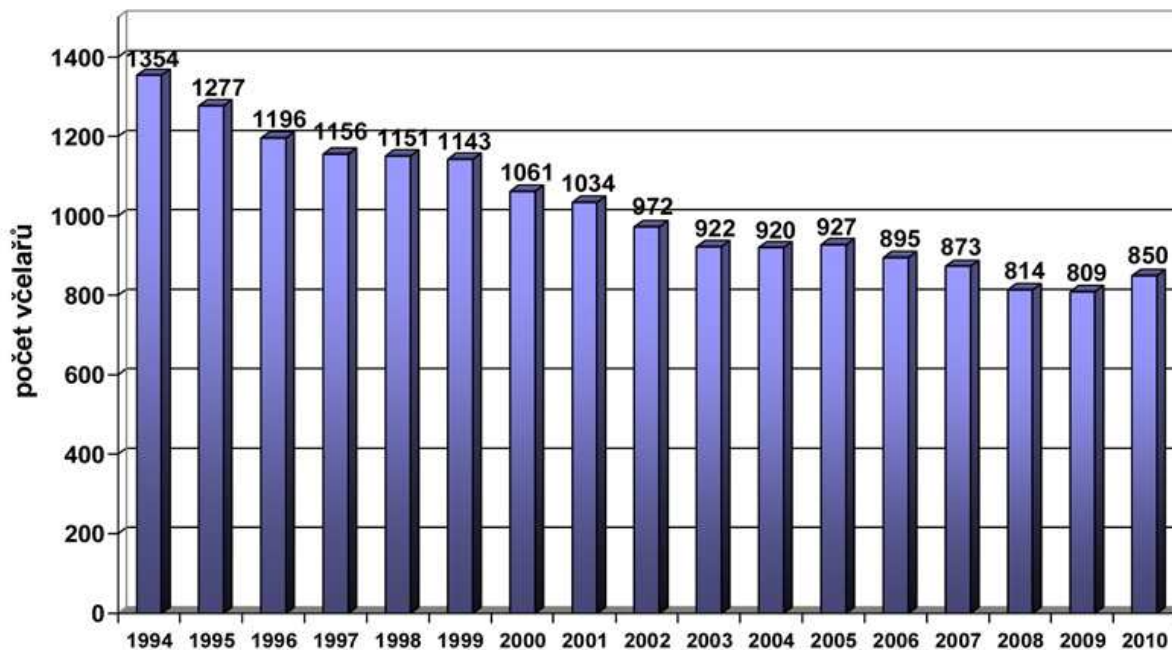
Ubývání včelařů a včelstev bude mít zákonitě dopad na už tak slabé zavčelení některých obcí a regionů a na zabezpečení nezbytného opylování hmyzosnubných rostlin.

V ekonomice platí zásada, že po krizi přichází konjunktura a věřme, že časově náročná práce včelařů bude v budoucnosti lépe hodnocena a že náš kvalitní český med si udrží vysokou poptávku na domácím i světovém trhu.

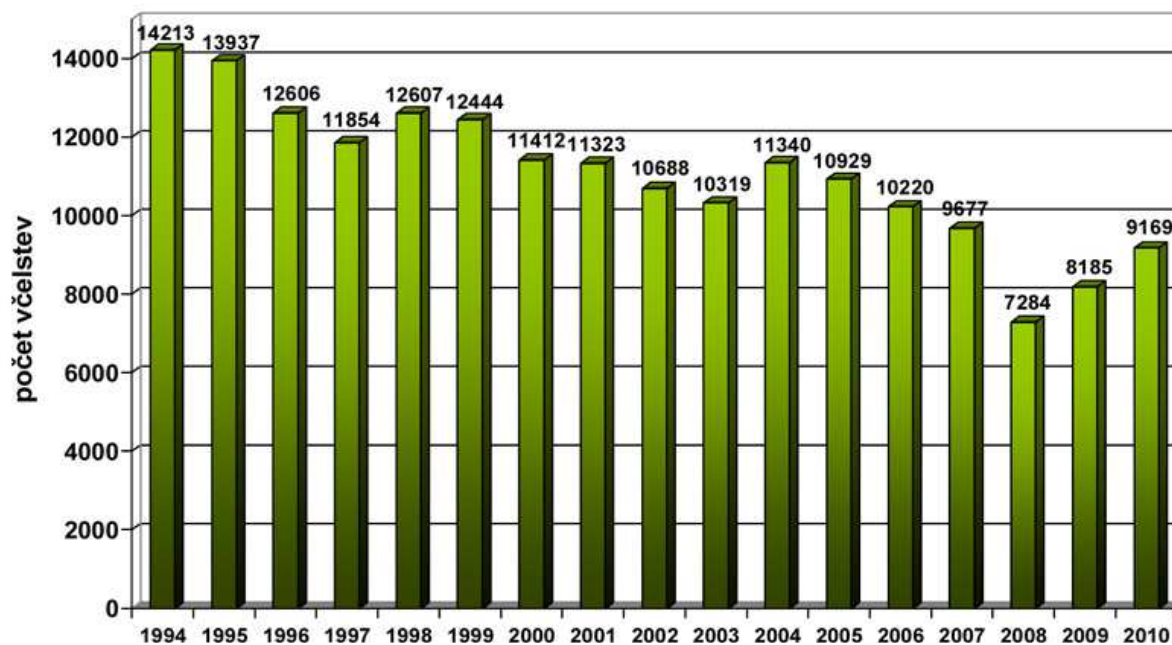
Včelaři nenechte se odradit současným stavem a zůstaňte včelaření věrni

Vývoj počtu včelařů na okrese Plzeň – sever za období 1994 - 2010

Vývoj počtu včelstev na okrese Plzeň – sever za období 1994 - 2010

Fotografie pořízená 25.září 2005 při příležitosti oslav 100 let od založení Českého svazu včelařů základní organizace Bučí

Zpracováno ke dni 6. června 2012